

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Égész évre . . . 6 korona.
Égész szón ére a bíró.

MÉSELEHETI HETEKENT EGYSZER:
pénteken és minden törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőző és követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Városi nyomda.

Írde küldendő a kéziratok és előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KOZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** * Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**

Kiadótulajdonos: **A VÁROSI NYOMDA.**

A bizalmi nyilatkozatok.

Városi bizottsági közgyűlésünk tagjainak sok kellemetlen percezi, bírái voltak a multban, a kormány eien álló férfiak iránti bizalmi nyilatkozatokkal, illetve az ugyanazt ellenzó állásfoglalásokkal.

Aki szeret és, akar is a saját szemével látni, az ugy a multban tudta, mint a jövőben tudni fogja, hogy egészen értéktelen valami az a bizalom vagy bizalmatlanság nyilvánítás. — Nemcsak azért értéktelen, mert a fenförgő időküzi lázas állapot elmúltával, elmúlik annak is minden jelentősége — s okos politikus nem is emlékszik rá többé, — hanem azért is értéktelen, mert tudva van, hogy legtoöbbnyire a pártfegyelem, a lekötöttség szorítja erőszakolja ki ugy a bizalmi, mint itt-ott — időjárás szeszélye szerint — a bizalmatlansági nyilatkozatot.

Pedig — ismétlem — ez az efemer életű nyilatkozat sok embernek okoz nyugtalanságot, kellemetlen órákat, perceket.

Például mikor a törvényhatósági közgyűlésen így vagy úgy nyilatkoznunk kell, ezt a megnyilatkozást akárhányan megtagadni szeretnek. Megtagadani azért, mert talán az uralgó áramlattal nem értenek egyet s nem találják alkalmasnak a tett eluevéleményük kifejtésére, — vagy talán azért, mert tudják, hogy ilyen vagy amolyan nyilvánított meggyőződésüket félremagyaráznak, meggyanúsítanak s összeköttemetésbe hoznak a fenförgő körülmények alakjaival stb.

Vajjon jutott-e valakinek észébe, hogy hát a szavazatra jogosított — hozzászösem nyomban azt is, hogy szavazatát nyilvánítani **kötelezett** tisztviselőnek minő lehet az állapota, a sorsa ilyen esetekben; annak a tisztviselőnek, kinek hivatali (választás alá eső, vagy kinevezés alá eső) állása függ a »fenséges« néptől, de fegyelmielg függ a hivatali felelőselelőitől, talán épen attól, kinek ténykedése felett bizalmi vagy bizalmatlansági nyilatkozatával bíralatot mond.

Talán megállapodnak tisztelt olvasóim velem abban, anélkül, hogy e tekintetben rövidebb vagy hosszabb indokolásba kellene bocsátkoznom, hogy a szavazásra jogosult és kötelezett tisztviselő szábszorta kényelmelenebb helyzetben van, mint az önálló, szabad, független törvényhatósági bizottsági tag, akit ugyszóval csak a pártkötelek, a pártfegyelem s a fentebb érintett — esetleges különböző — a pártjáétól eltérő véleménye feszélyez.

Már emez okból is érdemes foglalkozni ezzel a kérdéssel, helyes-e a tisztviselőkkel állami, közigazgatási tisztviselőkkel szavazati jogot gyakorolni akkor, midőn a kormány tagjai ténykedése folytan bizalmi vagy bizalmatlansági nyilatkozattal van szó.

De azért is érdemes foglalkozni ma eme kérdéssel, mert épen híresztelt is ma lázban élő, szencziációt kúrtólni illetve azt dementálni szerető napilapok, hogy a közoktatásügyi miniszter (és épen ő?) bizalmas rendeletben elütja a kormány ténykedésének bíralatától, a bíralatnak nagyobb körben nyilvánításától a közigazgatási hivatalnokokat.

Foglalkozunk tehát e kérdéssel. — Tehát nem politikai kérdéssel, nem napi politikával, nem azzal, hogy a miniszterelnök ur jó uton jár-e, hogy megbocsátható-e a formalitáso-

kon keresztülgázolása, s akként keresztülgázolása, ahogyan történt; hanem csak azzal, hogy a tisztviselők a bizalom kérdésében helyesen, illetékesen szavaznak-e — avagy a szavazástól eltiltatandók volnának?

Vélekedésünk, közleményünk természetesen csakis Debreczen város törvényhatóságára, a mi szűkebb világunkra vonatkozik, de ugy vélfűk, meg kellene szivlelni ezt az állapotot országszerte.

A szavazati joggal (s mindig hozzászösem) kötelezettséggel bíró tisztviselőket ma az 1886. XXI. törvénycikknek több szakasza tartja lekötve. S a mi szervezeti szabályzatunk mindenben a törvényhez alkalmazkodik. És hogy ellenőrizhető legyen, legalább a törvényhatósági bizottság tagjai által, akiknek a szervezeti szabályzat birtokában van — a szervezeti szabályzatra hivatkozom s rámutatok annak 1. §. c), a 7. §. 3. pontjára — s majd rá kell térnem a 18. §-ra is.

Az 1. és 7. §-ok hivatkozott pontjai azt tárgyalják, hogy **országos ügyekkel** is foglalkozhatik a bizottsági közgyűlés — s gondolom, ezen az alapon támadnak amaz individuumok, melyek bizalmat vagy bizalmatlanságot kívánnak nyilvánítani a kormány iránt.

Régebban Debreczenben nem kérdezte senki, mi alapon nyilvánít bizalmat a közgyűlés br. Fejérvárynak, br. Bánffyának. akiket diszpolgároknak is megválasztottunk, ha jól tudom, — mert mire az ellenéek csak észrevette volna is, már meg is volt szavazva a suttyonban beadott bizalmi indítvány.

De most más a helyzet. — Kell, hogy kérdés támadjon a felől: hivatva, jogosítva van-e a közgyűlés tárgyalni eféle indítványt — s hivatva, jogosítva van-e a Tanács eféle indítványt véleményes javaslattal a közgyűlés elé vinni, — hivatva, jogosítva vannak-e a illetékesek-e a tisztviselők a felett szavazni?

Különlönek fog sokak előtt feltűnni s mégis én mindeme kérdésekre határozott »nem«-mel felelek. Aki elfogulatlanul hallgat meg s fog velem együtt az alábbiakban okoskodni, az — remélem, igazat is ad nekem.

A törvény (1886. XXI. 2. §.) s szervezeti szabályzatunk azt idéző szabályai azt mondják, hogy »országos ügyekkel is foglalkozhatik« közgyűlésünk.

Hát országos ügye-e, a mi személyekkel foglalkozunk, avagy országos ügye-e, ha személyeknek, mondjuk, a kormány-elnöknek személyes működésével, ténykedésével foglalkozunk?

Nehéz a határvonalat megvonni, — de meg kell vonni. Erre nézve utbaigazit az, hogy »országos ügyekkel szabad és kell foglalkozunk a közgyűlésben«.

Országos ügynek pedig — például kívánom ezt megvilágosítani — azt tartom, vajjon legyen-e önálló vánterületünk, avagy nem? — De az nem országos ügy, hanem politikai módszer, a kivitelben való ügyeskedés, hogy hogyan, mikor valósuljon meg az önálló vánterület.

Ennélfogva ahoz, hogy a kitűzött célt — az önálló vánterület vagy más országos ügyben — miként igyeckszik a kormány elérni, a kormányának e tekintetben kifejtett működését, a törvényhatósági bizottsági közgyűlés bíralata alá tartozónak nem tartom.

A politikai pártok bíralhatják, bíralják is a legnagyobb nyilvánossággal, szabadsággal, — de maradjanak pártkereteiken belül s te tulsúlyokkal, se erőszakoskodással, sem pedig, mint a multban — az elnökséggel való összebészéléssel, ne akarják a maguk véleményét törvényhatósági véleményé feltolni.

¹ Közéletünk egyik vezetőtagjától kaptuk ezen érdekes onkeltot. Sok igazság van e sorokban és akkik figyelmesen átolvassák a cikkelyelő okozkodását, bölcsösen elműkedhetnek arról. (Szék.)

Nem is lehet azt törvényhatósági bizottsági közgyűlés tanácskozására alá bocsátani, mert azonkívül, hogy az nem »országos ügy«, annak közgyűlési elé vitelni a mi szervezeti szabályzatunk 18. §. második bekezdése is gátolja. Ez a szakasz — összhangzásban a törvényvel az 1886. XXI. 47. §. a — k. pontjai alatti ügyeket rendelni előkészíteni közgyűlési tárgyalás alá, mely a — k. pontok alatti ügyek a mi szabályzatunk 7. §. a — k. pontjaiban vannak felsorolva. A bizottsági tag urakat nagyon kérem, sziveskedjenek ama a — k. pontokat alaposan átolvasni s meg is érteni s aztán megmondani, melyik szakaszba vagy pontba lehet belemagyarázni, hogy a Tanács »országos ügyeknek« javaslatot tegyen a közgyűléshez? Tiszta bizonyos, hogy egyikbe sem.

A mi városi Tanácsunk (a polgármester is, aki azt nyíltan ki is fejezte a tanácsülésben) ezt így tudja. Ezért akart kitérni a legutóbbi közgyűlést megelőzőleg az elől, hogy az országgyűlési zavarok megszüntetését célzó — s fine finále mégis a kormány iránti bizalmatlanságot involváló indítvány érdemlegesen tárgyalja s érdemleges javaslattal terjesztve a közgyűlés elé. De a multnak eseményei, az előzmények, a hajdani bizalom nyilatkozások s diszpolgárrá választások és különösen az, hogy a nov. 18-iki események országos kérdéssé nőttek, most nehézzé tették a negatív álláspontjára helyezkedést s ez okozta azt, hogy mégis a közgyűlés elé került az indítvány — de ezuttal is már az a felelti tárgyalást mellőzni ajánló tanácsi határozattal — s ez okozta a szavazatok kialakulását is.

De ez most nem lehetett másképen. Nem lehetett most, amikor a kormány merész huszárjárása mindenkit izgat — azt mondani a Tanácsnak, hogy az indítvány nem »országos ügy« — tehát a közgyűlés elé nem tartozik s ez ökből azt oda sem terjeszti.

Ha most úgy járt volna el a Tanács, vádolva lett volna mindenféle gyarlósággal s az is joggal lett volna mondható, hogy hát eddig miért foglalkozott a közgyűlés ilyen dolgokkal s más törvényhatóságok miért foglalkoznak most is ilyen indítványokkal.

Tehát most kitérni nem lehetett a közgyűlés elé terjesztés elől — s ennek a Tanács eleget tett. Most e tekintetben csak az van hátra, hogy amikor lezajlanak a mostani lázas hullámok, tegyük fel a kérdést s döntünk is el, hogy eféle kérdést hivatott-e a közgyűlés tárgyalni s a Tanács jogosult s kötelezett-e közgyűlési elé terjesztani. Városunk érdeke, helyi dolgaink felett való nyugodt, tárgyilagos vitaközlés — egyformán kívánatosá tesz, hogy jövőre ilyen kérdés ne jöjjön elé többé s való legyen, amit szeretünk olykor-olykor ennuincni, hogy a politika számúvze van a mi közgyűlési termünkben.

De még a tisztviselők szavazata felől kell valamit — s az eddigiek után csak keveset mondanom.

Kívánatosnak tartom, hogy a tisztviselők aféle politikai bizalomnyilatvsnítás kérdésében ne szavazzanak, vagy egyenesen eltűva legyenek attól.

Mert ók — elvégre is alárendeltjei a kormánynak — s elvégre is izléstelen dolog, ha az alárendelt hivatalnok a magasabb rangu hivatalnok ténylegését nyilvánosan bírálja s talán elítéli; — és mert ha helyesli ama ténylegést, helyeslést a gyalközönség öszintének ugy sem tartja s csak kisebbíti, gyalgzza érte a hivatalnokot. Akár egyik, akár másik esetben a hivatalnok nimbus van veszélyeztetve s nimbuszunk tapázása nem használ a nagyközönségnek sem.

A mi közgyűlésünkre beterjesztett indítvány felett már nem volt nehéz a szavazás s nem is róható fel senkinek, a tisztviselőnek sem az indítvány mellett szavazás, mert az indítvány maga is mérsékelt hangon volt szövegezve; mert továbbá maga a kormány is nyíltan bevallja és hirdeti, hogy áthágta, megszegte a szabályokat. Törvényességére, szabálysértésre helyeslő szót mondani néhez annak, kik esküje a törvénynek s szabályok megtartására kötelez, amidőn tehát az volt kimondva, hogy aki az indítvány tárgyalását mellőzni kívánja, az ezzel a bizalmatlansági indítványt helyteleníti s bizalommal viseltetik a szabályokat nyíltan megsértő kormánnyal, — könnyű volt szavazni arra, hogy az indítvány igenis tárgyalassék s ennek kimondása egyszersmind azt jelentse, hogy fentforog a szabálysértés s annak indítványozott repelálása kívánatos.

Dr. Magoss György tiszti főügyész véleményes jelentése a Hortobágy tulajdonjogának kérdésében.

(Folytatás és vége.)

Igaz, hogy a kincstár részére fizetett megváltási összegnek túlnyomó nagy része a tanya- és kaszáló birtokosok által — így földiek és kaszálók megörökösítése címén a városnak fizetett összegből nyert kiegyenlítés, de a megörökösítési ügylet a város és a tanya a kaszáló birtokosok között rendes adás-vételi ügyletet képezett. A város adott tulajdonjoggal földet, — a földvevők vételárat fizettek. Amint aztán a város az így kapott vételáron vásárolt, az, — a dolog természetze szerint — nem lehet azé, akitől vételár címén ezt a pénzt kapta, hanem csak az eladó városé. Ez olyan tiszta és világos, hogy e felett vitaközni nem lehet.

Nem fér tehát kétség ahoz, hogy egy a teklékönnyi állapot, — mint a tulajdonjogszerzési jogi tények alapján ezekre a pusztákra nézve a kizárólagos és korlátlan tulajdoni jog csakis Debreczen város közönségének egészét illeti meg.

S ezzel végeztem tulajdonképeni feladatommal. Mégis úgy gondolom, hogy nem teljesitek egészen felesleges s ide nem tartozó munkát, ha nagy, általános vonásokkal ismeretemet a városi birtokok jogi természetét s azok használatának módját, s itt közelebbről a legeltetés szabályozásának történeti fejlődését.

Debreczen városi birtokai kétféle jogi természetűek u. m.:

1. A tulajdonképeni községi birtokok, vagyis az a rész, »... mely örökös és tulajdonosi jussal...« tartozott a várososh. Ebből teltek ki a házhelyek, a ház utáni földek s az újabb időben felszított belső legelő;

2. az az u. n. zálogos puszták, amelyek közé kell számítaniuk mint nemesi jószágot az Ohatot és Elepet is.

Tudjuk, hogy eredetileg csak a házhelyeket, a belsőségeket különböztették el — a határ többi részét ellenben itt is, épen úgy, mint az ország többi községeiben és városában a lakosság közösen használta és bírta. A községi közös birtokból eleinte egy, aztán három, később hét évre osztattot ki a lakosság között használatra bizonyos terület, amíg végül a 18. században a belső telkek után meghatározott kúcs szerint (8 □ öl telek után 1 öl széles, 300 öl hosszú föld) egyeni tulajdonul, azonban csak a telkekkel együtt birtokolhatólag osztattak ki az u. n. ház utáni földek. (Terrae post funduales.)

Mintthogy a belső legelő is már régebben felszítottot — a birtok ezen csoportjával nem kell tovább foglalkoznom s áttérhetek a zálogos birtokok használatának ismertetésére.

A zálogos birtokok kétféleképpen használtak, nevezetesen a közelebb fekvők szántóföldekül és kaszálókul a távolabb eső rész a heverő jószág legelőjéül. Ez volt a külső legelő. A szántó és kaszálók használatának kérdése 1774-ben az u. n. Forgatsiano Commissio által rendeztetett, amikor a város kaszálójába a közönséges szükségek pótlására évenként fizetendő bizonyos bérért (holdanként 45, majd 30 kr.) a házal bíró czívisé között az **adóösszege az igás és heverő marhák** száma után megállapított kúcs szerint osztattot ki a zálogos pusztákban a várososh közelebb fekvő s szántás-vetésre alkalmasabb része. Ezek voltak az u. n. »Béres földek«. Történt pedig ez a rendezés azzal a kifejezettel czéllaltal, »hogy azoknak a földeknek használásában a teher horodászói képest az egyenlőség jobban megtartathasson.« (1813. évi jk. 109. l.) »Kirendelte (t. i. a Commissio) a házzal és polgári jussal bíró mestermesternek, aki egyéberánt a maga mestersége után élelmet keresheti, az **adója mennyiségéhez képest**, vagy a Béres földet, vagy a kaszálót azért, hogy a hozzászállítandó quartélyos katonát eleleggel és annak lovát színával providenciálhassa; kirendelte a szántó-vető polgárnak is, aki egyedül a szántás-vetésből és marhatartásból veszi a maga élelmet, **mind az adója, mind az igás és heverő marhájá mennyiségéhez képest**, vagy a Béres földet, vagy a kaszálót azért, hogy mind a quartélyos katonát s ennek lovát tarthassa, mind pedig a felséges aerarium számára szükséges szekerekreket, forspontozásokat és egyéb közönséges szolgálatokat teljesíthesse.

Az irányelv tehát az volt, hogy kiki olyan arányban részesüljön a városi birtok használatának előnyében, amilyen

mértékben részt vesz a közhelyviselésben. De ezenkívül — mint azt már fentebb említettem — bizonyos évi bért is kellett ezekért a földékezt fizetni a domestica cassába, ami egyéb szolgáltatásokkal együtt egy 1812-iki értékelés szerint több mint 30 ezer frtot tett ki.

A zálogos pusztáknak a vástól tívolább eső s béres földékek ki nem osztott u. n. külső legelőt képező részét a lakosság heverő jószágja használta. Legelőbért senki sem fizetett, sem a kihajtott jószág száma korlátozva nem volt egészen 1818-ig.

Ebben az esztendőben, amikor a kincstári zálogos pusztákat további 32 évre vette zálogba a város 635 ezer forintért, mondatott ki először, hogy a külső legelőn a heverő jószágokért mindenkinél legelőbért kell fizetni. De 1820-ban az alsólagos tanyabirtokosok felmentették a legelőbért fizetése alól; 1836-ban pedig megállapították, hogy alzálogban bírt I nyilas tanyaföld után 10 drb marhát szabad a külső legelőn berizetési nélkül járattani. (1836. évi. jkv. 54. l.) Ez az állapot maradt fenn 1848-ig, amikor december hó 15-én 1226. sz. határozatával kimondta, a közgyűlés: „a külső legelőtési javadalomok néve, hogy ezután ingyen legelőtési nem lesz” stb. Az 1851. évi márczius hó 22-én tartott közgyűlés 14. sz. határozatában ugyanezen elv, nevezetesen az általános legelőbért fizetési kötelezettség alapján állapította meg, hogy ugy a külső, mint a belső legelőn a házipénztárba legelőbért czímen fizetessék 1 drb szarvasmarha v. ló után 30 p. kr., sertés és juh után 10 pengő krajczár, — a július hó 1-én 43. sz. alatt hozott határozatával elrendeli, hogy a legelőbért pontosan és egész szigorral hajtassék be.

Az 1852. évi 81. sz. közgyűlési határozattal a legelőbért összege három fokozatban állapították meg, u. m.:

1. a házzal és földdel bíró teherviselő polgárok fizettek I szarvasmarha v. ló után 12 p. krajczár. . . stb;

2. házzal bíró városi lakosok, lettek legelőben azok polgárok v. nem polgárok, egy drb szarvasmarha v. ló után 20 p. krajczár;

3. házzal nem bíró városi lakosok pedig ugyanezen után 30 p. krajczár. 1854-ben július hó 5-én tartott ülésében hozott 30. sz. határozatával a községtanács más alakokra fektette a legelőföldéke hasznosítását, mert — mint mondja — »tapasztalás szerint az eddigelő szokásában volt legelőbérrel, — amennyiben a lábas jószág száma vagy eltitkolott, vagy a kivettét bérzők felyamán részben bevehetlenné vált, a czél el nem érettet s mert a városnak naponkénti szaporodó kiadásai miatt s tetemes adósságának törlesztése végett pénzforrásról kell gondoskodni. S azért kimondta, hogy »a városi lakosság által használt belső és külső földkekre földbecslőleg megállapított tiszta jövedelem, egyedül a városi lakosságnak ama része által, mely azt használja, a jövő közigazgatási évtől kezdve minden évben a városi pénztárba befizetessék».

Kitétt pedig ez a kataszteri tiszta jövedelem a bellegelőnél 15,854 c. forint 21 kr., a külső legelőnél pedig 42,149 c. forint 59 kr. Kiemelt határozatainak indoklásában a községtanács, hogy ezeknek a legelőeknek ily módon való értékesítése »a városi lakosságnak nagy kiméltételét történt, amennyiben az említett városi birtok tőkletési értéke nem kívánatik, az árverésbe kerültek, hanem csak a földbecslőleg megállapított légalóbbfokozatu érték térítették meg a városi pénztár részére».

A nagyváradi cs. és kir. helytartóságnak 1856 április 3-án kelt 821. eln. sz. rendeletével ezen az a változtatás történt, hogy a bellegelő a lakosságnak teljesen ingyen bocsátott használatára, — ellenben a külső legelő évi bére 40,000 p. forintban állapították meg.

Ettől eltérőleg azonban a legelőbért a külső legelőre az 1857. évi 65. sz. községtanács határozattal 20,000, az 1858. évi 31. sz. határozattal 27,000, az 1859. évi 7. sz. határozattal pedig 42,000 forintban lett meghatározva. A községtanács aztán 115. sz. alatt hozott határozatával megállapította, hogy a bellegelőn csupán a házi szükségre megkívántó jószág (nevezetesen 6 darab tehén, 10 darab sertés, 20 darab juh lesz ingyen legelőtethető), az eventüli jószágért ugyanazon bér lesz fizetendő, ami a Hortobágyon. A Hortobágyra kivettét 40,000 p. forint bérösszegnek pedig a marhatartó közönség minél kisebb megterheltségével előállthatása czéljából elrendelte, hogy abból a területből 4000 hold három évre árverés útján haszonbérbe adassék.

Az 1858. évi 73. sz. községtanács határozattal elrendelték, hogy a Hortobágy 20 percellára osztassék fel s így parcelláknént adassék bére a jószágtartó gazdaközönségnek. Ellenben nem fogadta el a községtanács szavazattöbbséggel (31. sz. határozat) a városi tanácsnak azt a javaslatát, hogy tulajdonképeni legelőül csak 25,000 hold hagyassék fenn, az eventüli 15,000 hold pedig parcellázva szántásvetésre adassék haszonbérbe. A tanács már ekkor hangsúlyozta volt, hogy a külső legelőnek egész más természete van, mint a belső legelőnek, »mert a külső legelő azon községi földbirtokok közé tartozik, melyeket a község kiadásai fedeztetésére tetszése szerint használhat, tehát idegeneknek is bére adható. (Jkv. 259. l.)

De kimondta a községtanács (31. és 73. sz. határozat) azt is, hogy a legelőtési jog, mint *községi beneficium*, sem a külső, sem a belső legelőn bére nem adható a lakosok által, bár a cs. kir. helytartóság azt vitatta, hogy az osztrák polgári törvénykönyv vonatkozó rendelkezései szerint ennek helye van s a lakosok ezt a jogukat haszonbérbe is adhatnak.

Ismételtették ez a határozat többször. Így különösebben 1860-ban 29. sz. alatt, amikor kimondatott, hogy ilyen esetben a legelőbért ötszörösen veendő meg. Ezenkívül az olyan polgár, aki másnak engedti át (bár haszonbérelőnek) legelőtési jogát, »a polgárok sorából községtanácsilag kitérből-tetik, ha pedig meg nem polgár, mint megjegyzett egyén, ha folyamodna — a polgárok sorába nem fog felvétetni. S erről a lakosság hirdetésen útján értesítetett. És hogy a hatóság komolyan is vette ezt a határozatot, az kitűnik az ugyanazon évi 83. sz. községtanács határozatból, amely szerint 16 egyentől ötszörösen legelőbért czímen 6425 forint 50 kr. hajtatott be. Majd 87. számú határozatával egy bizottságot küldött ki avégre, hogy a legelő arányosításának ni módon leendő behozatala iránt tegyen javaslatot — mivel a korlátlan legelőtést tovább fent nem állhat. (A polgári jogok arányosításával az 1860. nov. 26-án tartott községtanács foglalkozott, de határozatot nem hozott, mert épen azon ülésen lemondott s e fontos kérdés eldöntését az alkotmányosan népképviselati alapon alakítandó kül- és beltanácsnak tartja fenn.

Az arány megállapításával azután az 1871 július 15., 19., november 22., 29-iki közgyűlések foglalkoztak s a nov. 29-iki közgyűlésen megállapították a városi közös javak használatában való részesedési arány. Kulsul a házutáni földék folyó öle vételett fel (minden folyó öre egy kis marha eszt). A tanyaföld nyilasa 13, egy boglyás kaszáló pedig 2 folyó öre számitattott. Kiküldetett egy bizottság (268. sz. határozat), hogy a beltelkek tulajdonosait szavazassa meg, elfogadják-e azt az arány megállapítást, vagy nem? Elfogadta 491, nem fogadta el 623. Szavazásra nem jelentkezett 1427 beltelkek tulajdonosa. S így a közgyűlés 128/1872. sz. határozatával az összes iratokot iratárba tette.

1873-ban a legelőtési jogosultság jogi természetét közelebbről érintő elvi jelentőségű határozatot hozott a közgyűlés, amikor 184. sz. alatt kimondotta, hogy »*tekintettel arra, hogy oly közhelyeket kellend maholnap a város lakosságának teljesíteni, amelyek a község egyes lakosaira hárulandának amialt, mert ezen terhek a városnak, mint erkölcsi testületnek rendelkezésére álló közzjvedelmi forrásokból nem lesznek fedezthetők*»:

a külső legelőtől az eddig fizetett feladó, tiszaszabályozási, gátfenntartási s az előállóandó közgyűleti és behajtási költségeken kívül *bizonyos meghatározott összeg fizetessék*, amely kizárólag az elemi iskolai czélokra lesz fordítandó. Végre a kedvezményes legelőtési jogban való részesülési arányt, amit az a ma érvényben álló legelőtési szabályrendeletben foglaltatik, megállapították az 1874. évi január 8-án tartott közgyűlésen 6. sz. alatt hozott legelőtési rendszabályban. Ugyanezen a közgyűlésen a 7. sz. határozattal megállapították az is, hogy azok által, akik a legelőt használják, évenként elemi iskolai czélokra fizetendő összeg, további intézkedés, 15,000 forint legyen.

Ezekből az adatokból kitűnik, hogy:

1. a mint a domestica Cassa terhei szükségessé tették a legelőbér behozatalt, — ilyenell, minden lakosa a város-

nak, — aki a külső legelőre jóságot hajtott, különbéggé nélkül meg lett róva.

2. a lakosságnak az a része, amely az állami és községi terhek viselésében nagyobb mérvben vett részt, katonák elszállásolása, élelmezése, a kincstár és város részére teljesített fuvarozások és másnnél közmunkák teljesítése által, vagy a legelőtési jog terjedelme, vagy a legelőbér megállapításánál az igazság követelményének megfelelőleg kedvezményben részesült ugyan, de a legelőtési jogtól nem voltak kizárva (mint mincseggel kizárva ma sem) soha a házal és földel nem bíró községi lakosok sem;

3. a legelőbér összegét mindenkor a városi hatóság állapította meg — a szükség és változott viszonyokhoz képest.

Ilyen körülmények között nem tekinthetem jognak azt, hogy a városnak minden adózott lakosa meghatározott számú marháat a Hortobágyon, az ugynevezett külső legelőn kedvezményes, a legelő teljes évi haszonbér értékelve föl nem érő bérizetés mellett feltehetően, hanem mint az az 1226/1848. sz. közzgyűlés s a 31. és 73/1858. sz. községi tanács határozatokban is kifejezve van, **javadalomnak, községi beneficiumnak**, melyben való részesülésre ma sem nyerhet más élv alkalmazást, mint amely alkalmazást talált a háztitáni földel, a bérésföldel kiosztásánál s a legelőbér behozatala alkalmával, hogy t. i. ki milyen mértékben veszen részt a közterhek viselésében, olyan mértékben részesüljön a községi javak hasznának élvezésében.

S minthogy ugy az országos adók (lucrum Camerae), melynek voltak a telekadó, hadiadó, mint a Censur regius, melyet mint a sacrae regni Coronae pecuniara, tartozott minden királyi város fizetni, régebben kizárólag a beltekéken nyugadtok: természetes, hogy a községi közös javakban való részesülés kulcsát sem lehetett más, mint a befizetek. Ezek után s ezek nagyságához mérten osztattak ki a közösből egyenlő tulajdonú az ugynevezett háztitáni földel s csak házal bíró polgároknak adattak bérésföldel is, akik aztán részint a bérizetés, részint a jóságokkal teljesített községi, illetve városi közmunkák által nagy mértékben hozzájárultak a város fenntartása és fejlesztéséhez. Ez tagadhatatlan. S amikor aztán a legelőbér rendezetett — mint fentebb láttuk — az a házal és földel nem bíró városi lakosokra magasabb kulcs szerint vetették ki, mint a házal és földel bíró polgároknak, mert hiszen csaknem kizárólag ezek viselték az állami, királyi és községi terheket. Rámutat erre az 1813-júnus 5-ről az udvari kamarához intézett felirat, amikor mondja, hogy: » a mestereberek csendesen és hasznos előmenettel folytatják a magok mesterségét akkor, amikor a szántó-vető polgárok az egész nép szükségére megkívánató sőt messze földről, sokszor télvíz idején, a legrosszabb utakon hordják, és egyéb aerariális szekeréseket, hosszú és költségés utakat tesznek, úgy, hogy minden nagytíz nélkül el lehet mondani, hogy ezektartják fenn szolgálójokkal a várost, amely abból is megtet-szik, hogy csak a mult esztendőben azokon a fuvarozásokon s szekeréseken kívül, amelyeket a felséges aerarium szá-mára és a város Oeconomiaja s egyéb előforduló közönséges szükség teljesítése körül minden fizetés nélkül tettek, 1381 forspontot praestáltak, sőt mindezek mellett a mindennapi műhatlan szolgálatokkal az Ő felsége által 1792-ik esztendőben rendelt conscriptio szerint a Domestica Cassá-nak esztendőnkint 30,527 fr. hasznót tesznek.

Ma azonban a teherviselés más alapokon nyugszik. Adót fizet nemcsak a földbirtok, hanem az ingó vagyon s az ipari és szellemi munka is keresete után s állami adója arányában veszen részt a helyi közigazgatás ellátása s a városi összes köztételmények előállítás s fenntartásának költségeiben. Ma már nem teljesít külön igas közmunkát a gazdalkodó polgár, sem az állam, sem a város részére; nem az ő vállán nyugszik a katonai elszállásolás és eltartás terhei, hanem fedeztetnek mindezek az egyelő teherviselés elve alapján, valamennyi állampolgár, illetve a városnak minden adózott polgára által. Sőt annyira változtak a viszonyok, hogy maga a földbirtok ma már a terheknek kisebb részét viseli, mint az ipari és szellemi foglalkozásokból származó jövedelem. Ugy, hogy amíg például 1902-ben Debreczenben volt a földadó (a város adóján kívül) 282,591 K 30 fillér, addig az I., II., III., IV. osztályu kereseti adók összege ugyanakkor 4.345.117 K 85 fillért tesz ki.

Természetesen ennek arányában osztott meg a községi potádó is, vagyis a községi teherviselés is.

Most már ugy a községi javak hasznáiban való részesülésnél elfogadott s fentebb jelzett százasos alapul, mint az ezzel teljesen egyező osztó igazság is azt hozna magával, hogy annak a külső legelőnek használatánál, — ha ugyan van abban valami előny — a város lakosai a terhek viselés arányában részesüljenek.

Ez az igazságos arány azonban ott teljesen hiányzik. Mert míg 1902-ben az adófizetők száma Debreczenben 14,857 volt, addig a Hortobágyon legelőtett ugyanazon évben 879 háztulajdonos s 253 lakó, vagyis összesen 1132 egyen, tehát az adófizetőknek nem egészen 8 százaléka. S ez ezek által kihajtott 15,947 darab számos szarvasmarhából (jármos ökor, tehén és más számos szarvasmarha) 9636 darab, ismet csak 129 gazda tulajdonát képezte: Ugyanezen arány áll fenn a fónál, a juhokról pedig az arány még kedvezőtlenebb.

Debreczen vízvezetéke és csatornázása.

Irtá: Dr. Burger Péter.

— Ötödik közlemény. —

A vízemennyiség.

E tekintetben szemelőtt tartandó, hogy minden lakosa városunknak állandóan, fennakadás nélkül, minden igényeket kielégítő vízzel ellátható legyen és a tisztaság czéjaira; az utak, terak locsolására, tisztartására, valamint csatornázásunk előbítésére is elegendő, bő vízzel nyerjünk a vízvezetéknek.

Általánosságban a beszerződé vízemennyiség megállapításánál nemcsak a város ez idő szerinti lakosságának számát veszik tekintetbe, hanem annak természetes szaporodását is számbaveve, mintegy 35 százalékkal följárnyozzák azt elő, vagy legalább oly módosuló szokás gondoskodni, amely szerint ama szaporodás esetén a vízzel bővíthető legyen.

Különös helyi szokások, ipari technika stb. igényektel is mindenkor számolni kell; de ez itt nálunk Debreczenben, hol még anyai megtehető bővíti kut is rendelkezésre áll s ahol az egy egy, még pedig a víznél legnaggyobb fogyasztási időszakait a csatorna tetemes része kinn tölti tavány, hirtökben.

Emé speciális előnye városunknak azonban még más irányban is hasznára válik, t. i. az utak és terak locsolásánál, mely, mint tudjuk, szintén ama időszakban tess legszorgosabb, midőn a lakosság nagy része kinn lakván, az egyéni fogyasztás csökken.

A szemelőttelté vízsükségletet kiszámításánál megkísérlették a nagyobb tengeri uton levő hajók vízsükségletét venni alapul, hol is fejenként 4—5 liter számítanak ivásra, konyhára 4-5 l., szoba és padló tisztántartására 18 l., mellékhelyiségek tisztántartására 10 l., mosásra 11-3 l., együtt **44 liter fejenként.** (Parker szerint.)

Másutt következő számítás talámat:

Fejenként: 3-5 l. főzéshez,
1-5 l. iváshoz,
21-5 l. a test-tisztán tartáshoz,
13-5 l. edények és bútorok, szobák tisztántartáshoz,
13-5 l. fehértüni mosáshoz.

Együtt: **54-5 l.**

Angliában általában egy személy vízsükségletét ivás, mosás, főzés, fürdés, sőt illemhelyek tisztántartásával is összesen kielégítettnek veszik 45 liter vízzel.

Jól berendezett illemhelyre fejenként és naponként 14 l. bőven elegendő, utczák locsolására fejenként 4-5 liter számítható naponta.

Üzem- és gyári czélokra a naponként vízsükségletét nehezen állapítható meg, mert széles határok között 4-től 50 literig váltakozhat fejenként.

Tény az, hogy pl. Londonban az összes vírfogyasztás fejenként és naponként az egyes városrészek szerint 90-től 163 literig váltakozik és amerikai városok még emel is bővebben halmak a vízzel. 200—225 literig számítva fejenként és naponként az elhasznált vízzel.

En az hiszem, hogy mi itt Debreczenben bizvasz csatlakozhatunk Pettenkoffer nézetéhez, mely szerint ha túbizonyoság locsolatásra és csatornázásra it nem mellőzhető szükségleteknek is elegendő ohajunk tenni, sőt a kisebb ipari szükségletek ellátását is számbába vesszük, 50 liter belső házi szükségletre, 50 liter külső használatra, teljesen kiele-

gítő, vagyis fejenként és naponként 100 liter vízvezeték vízlől kell gondoskodni azok részére, kik igénybe veszik.

Gondoljunkonk kell a vízművek felállításánál a fogyasztás aránytalan megosztására nemcsak évszakok, de napszakok szerint is; miért is a víz a forrásköböl nem vezethető egyenesen a házakba, hanem megfelelő tartályokról kell gondoskodni.

Ily tartályoknak, szerintem, legalább egy negyedrészt a napi fogyasztásnak kell befogadni és oly magasságon kell állniok, hogy onnan a víz önsúlyánál fogva is képes legyen a város legmagasabb fogyasztási pontjág elhatolni.

Gondoskodunk kell azofelül a víznek ezekben a tartályokban folytonos felrészítéséről is és kellő hőfokának megőrzéséről.

A vízek a városban elosztása két rendszer szerint történhetik: elágazási vagy körfolyási rendszer szerint.

Az elsőnél a vezető csövek akként ágaznak el a központon, mint valamely fátörzséből az ágak, tehát vége felé mindinkább szűkülve; míg a körfolyó csőhálózat legjobban a vérkeringéshez a szervezetben hasonlítható, — helyenként a szükséglethez képest szűkül, bővül, önmagába visszatérő körhálózatot képezvén.

Az első talán olcsóbb, de az utóból aránytalanul czékvezetetőbb és egészségesebb — egyrészt a vízfogyasztás időszaki változásából származó torlódások könnyebb fígyenlithetése, másrészt a víznek állandó körfolyása által egyenletes frissen, üledékek- és lerakódásoktól mentesen tartása szempontjából.

Bármennyire értékeljük is valamely kielégítő vízmű közegészségi fontosságát, mégsem lehet teljesen figyelmen kívül hagynunk beszerzési, fenntartási és ebből folyó vízarait; mert, szerintem, a közegészségi intézmények is csak úgy válhatnak hasznára a köznek, ha egészségügyi eredményük e közgazdasági terhet, melyet okoznak, ellensúlyozni képesek.

Ez okból, de sok más indokból is, mint minden ilyen közzintézmény, ez is kizárja vállalati, vagyis engedményezési alapon magánosok általi kezeltetését, de városi kezelésben sem szabad soha semmi szűk jogvedelmi alapul vennünk, hanem minimumra kell szorítanunk még a víznek bekerülési árát is, hogy lehetőleg általánosítható legyen használat.

A német városokban a vízvezeteki vízek egységárai különböző alakokon lesnek megállapítva és kivetve.

1. I. a lakoszályok száma és lakbéré alapján.
2. A lakott szobák, konyhák, mosóházak száma szerint 1-80-tól 3-50 márkáig.

3. A lakás térfogata alapján minden négyköbmétert 0-10 márká.
4. A lakbér alapján annak 2-től 6 százalékáig.
5. Állami házáod után.
6. Fejenként.
7. Birtok szerint.

8. Víz óra alapján kimutatott fogyasztás szerint egységáron.
Szerintem a legigazságosabb volna nálunk az utolsó módszer, de kérdéses és nagyon megfontolandó, vajjon itt alkalmazható-e a vízmérő órák magas ára miatt, melyhez képest igen sok az aránylag kisebb lakóházak száma és vele a fogyasztás is, úgy, hogy ez túlságosan drágítaná a vizet.

Egy köbméter, vagyis 1000 liter víznek egységára Altonában 0-213 márká, Augsburgban 0-08, Berlinben 0-15-től 0-30-ig, Boroszlóban 0-15, Lipszében 0-11, Strassburgban 0-12, Bécsben 0-95-től 0-353-ig. Ha tehát Debreczen városba vízvezetékű víznék beszerzési ára 7 fillér köbméterenként, úgy bizavást remélhető, hogy legalább ívás céljára és béli használatra annak kétszerese, vagyis 14 fillérel többe nem fogja számítani magánfelelnek sem.

Akkor pedig fejenként 50 liter számítva egy közép 5 tagu családnak 5×50, azaz 250 liter belső vízsükséglete naponta 3-5 fillér, havonta 1 korona és 5 fillérbe kerül.

Ennyire pedig, tudtommal, vízhozód ember sem vállalkozik napi 5—10 kanna, tehát legfeljebb 100 liter víznék a kész jó zivattvny kútból húzására és a lakásba czipelésére.

Már pedig ez ár mellett is oly szép jövedelmi forrásra tenne szert városunk, mely nemcsak az utak és terek locsolásának költségét fedezné, hanem a fölösleghő idővel más hasznos, sőt szükséges kulturális intézmények létesítésére szolgáló alapot is teremthetnének.

Hírek.

* * Áthelyezés. A városi tanács **Boldizsár** Kálmán dr. tiszteletli tanácsnokot, II. ker. rendőrkapitányt a bünygyi osztályhoz, **Jeney** Szabó Miklós rendőrkapitányt pedig a II. kerülethez helyezte át.

> > **Az elemi iskolák megnyitása.** A közegészségügyi bizottság, a tisztí főorvos véleményezése alapján, a járványok miatt bezárt elemi iskolákat megnyitatta, ellenben az óvók további zárvamaradását elrendelte.

§ **Névszerinti szavazás.** A városi legközelebbi közgyűlésen a Hatvan-utcai 23. számú házunk a kereskedelmi- és iparkamarától 72,000 koronát elsők sorban közművelődési czélokra megvásárlása felett a névszerinti (első ízben) szavazás meg fog tartatni.

— **A szervező-bizottság ülése.** A szervezeti szabályzat átdolgozására kiküldött bizottság folyók hó 14-én délután ülést tartott Domahidy Elemér főispán elnöklésével. A bizottság úgy határozott, hogy öt tanácsnoki állás legyen a jövőben. Az árvászeik elnök nem fog tanácsí ügyosztályt vezetni, ellenben a főjegyző kap ügyosztályt. A bizottság foglalkozott a városi tisztviselők törvényhatósági bizottsági tagsági ügyével is és azon javaslatot teszi a közgyűlésnek, hogy az adópénztáros ne legyen tagja a bizottsági közgyűlésnek és az aljegyzők közül is csak kettő birjon szavazati joggal. A bizottság a közgyűlés hatáskörét is megbeszélte. A szervező-bizottság működéséről lapunk legközelebbi számában egyszékes képet fogunk nyujtani kritikai megjegyzésekkel.

(*) **Vízvezeték és csatorna.** A vízvezeték- és csatorna-építés ügyében e héten is tartottak ülést a szakférfiak Domahidy Elemér főispán elnöklésével. A vizet a köntös-gáti 12 kút fogja adni, melyeknek víztömege az egész várost ellátja jó és üde ivóvízzel.

.. **A képkiallítás.** A műpártoló egyesület képkiallítását igen sokan látogatták, de még eddig egy sem kelt el a művészi értékű képek közül. Már pedig művészeink nem csak azért küldik el műveiket, hogy azokban a nagy közönség gyönyörködjék, hanem azért is, hogy azok ellenjenek. Hisz-szük azonban, hogy az utolsó napokban előjnek azok, kik rendelkeznek anyagi eszközökkel a művészet megbecsülésére. Mert igazán restellhetünk, ha a nagy és gazdag Debreczenben vásárlás nélkül végződnék egy ilyen művészeti tekintetben magas színvonalon álló kiállítás.

— **Két könyv Debreczen multjáról.** Kik szeretik a régmúlt idők emlékeit lapozni, különösen akik érdeklődnek Debreczen története iránt, melegen ajánljuk figyelmébe Zoltai Lajos városi segédlevéltárnok most megjelent kisebb és a jövő év elején megjelenő nagyobb munkáját. Amannak czime: „*Debreczen és vidéke urai az Árpád-kor végén* és az Anjou-korban 1200—1400 között”. A 42 oldalra terjedő sűrű szedésű fizet egykorú okiratok és források alapján felsorolja Észak-Bihar, Dél-Szabolcs, a mai Nagykunság (az ősi Kemej vármegye) s a békési Sárrét területéről a királyi várak, váradi és egri püspöki egyházak, monostorok, a Debreczeni-család, a Gutkheld-, Balog—Semjén- (Kállayak), Sartivánvecse, Hontpázmány, Káta, Barsa, Aba-, Ákos-, Órisúr-, Zovárd-, Szalók-, Tomaj-, Turaly-nemetz-terek, továbbá a Pércsy, Ohati-, Egyeki-, Szepesi stb. ősrégi családok birtokait abból a korból, amikor ezek a falvak és városok legelőször jelennek meg okiratok gyűjtésében. A munkához mellékelve van a debreczeni csucsives András-templomnak az 1802. évi leégés előtti rajza, a herpályi, zeleméri, guthi templom-romok képe; nemkülönben Debreczen vidékét az 1200—1400 közötti állapot szerint ábrázoló térkép. A fizet ára 60 fillér s megrendelhető a szerzőnél. — A január első felében megjelenő 13 és fél ívre terjedő nagyobb munka városunknak legzaklatottabb korszakát, a török uralom végét eredeti kutfők alapján tárgyalja egészen új szempontból, amennyiben a fősúlyt az akkori gazdasági élet megérzőlására fekteti. A város lakosságára nehezéd sokféle terhekkel szembeállítja a város akkori erőforrásait; a kiadásokkal a jövedelmeket. Vagyis Debreczen 1662—1692. évi háztartásának adja oknyomozó módon lehetőleg hű képét. Zoltainak ez a könyve is megrendelhető már most 4 koronáért. A könyvhöz három térkép lesz mellékelve. Két színes térkép a város határát az 1650 és 1680 körüli kiterjedése szerint ábrá-

zolja; a harmadik pedig Debreczen XVII. századbeli belterületének térképe.

* **A városi népkonyha.** A városi tanács a városi népkonyha ügyében azon határozatot hozta, hogy az idén a Darabos-utca 46. sz. bérelteltségben állíttassék fel. A népkonyha e hó 21-én nyílik meg. Vezetését az idén is a jótékony nőegylet vállalta el.

— **Értesítés.** Debreczeni Jenő gépész-mérnöknek, a világítási vállalat igazgatójának mult számukban megkezdett szakzerű cikkelyét jövő számunkban folytatjuk és egész terjedelmében leadjuk. Az érdekes cikkelyt egy bekuldott aktuális vezető-cikkely miatt voltunk kénytelenek mellőzni.

— **A fűtésről.** Ha a jó fűtés csak abból állana, hogy jól meg kell rakni a kályhát, ahhoz átkarri értene.

Csakhogy épen az nem jó fűtés, mikor egy bedurrantanak a kályhába, hogy a hőség majdnem szétveti; hogy olyan meleg van a szobában, akár a kemenczében.

Az ilyen fűtés nemcsak azért rossz, mert pazarolja vele a tüzelőt, hanem a nagy hőség ártalmas a testre és nem egy betegségnek okozója.

A tulságosan meleg szobában a test ellankad, ellustul; fejfájást, étvágytalanságot, verszegységet okoz a nagy szobai hőség, ahogy azt az orvosok kitanulmányozták.

Nem egyszer van rá eset, hogy panaszkodnak náthára, torokfájásra, holott kint nem fázunk meg dolog mellett, hanem úgy kaptuk meg a bajt, hogy a szobai hőségből kimentünk fölhevülve a hideg levegőre, mely különben nem ártott volna meg.

S aki a szobában a nagy meleget megszokja, azután már teste meg is kívánja, de nem válik egészségére.

A téli fűtéssel fokozatosan kell bännünk; vagys eleinte mig fagyos idő nincs, csak épen annyira, melegítsük be a szobát, hogy valamivel melegebb legyen bent, mint kint; de tulságosan a legnagyobb hidegben sem szabad fűteni, különösen a melbajosokra veszedelmes a nagy szobai hőség.

Azt máris épen sok ember nem hiszi el, hogy az a szoba, melyben friss levegő van, hamarább melegszik be, mint a szellőzetlen, romlott levegőjű. Ki van próbálva, hogy a kiszellőzt szoba nemcsak hogy sokkal előbb melegszik be, mint a nem szellőzött: hanem az is, hogy a friss, jó levegő tovább tartja meg a meleget. Ennélfogva nem az az okos dolog, ha az ablakokat beszegezzük, hogy ugyancsak egy kis friss levegő sem hatoljon be a szobába, hanem az, ha a szobát télen is szellőztetjük és pedig napjában egyszer-kétszer. Ha a szoba friss levegővel telik meg, kevés fűtésre már be is melegszik.

Ha erre ügyelünk, nemcsak a tüzelőt takarítjuk meg, de nem is kell majd patikaszer, mert a rossz levegő rontja a vért, betegséget okoz.

Angol plaidek és takarók, svéd bőrkabátok Borsos Katánál.

Karácsonyi és ujévi aján-
— déknak igen alkalmas. —

Szomoru órák.

Irta: KONCZ ÁKOS.

Ára gyönyörű vászonkötésben
4 kor. Kapható a szerzőnél.

Uri divat, kalap és fehérmű üzlet Békés Lajos Debreczen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-ház. Angol női bluzsokot, férfi fehérműeket és kelen-gyeket mérték szerint a legszebb kivitelben készít.

Értesítés!

Tisztelettel értesitem a kiskereskedő és ismét eláru-sítókát, hogy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő

nagybani fűszer- és liszt-raktárt

rendeztem be. Teljes igyekeztem és törekvéssel oda fogok hatni, hogy t. vevőimnek a legolcsóbb árakban szolgálhassak.

Hogy ezt teljesíthessem, csak udvari raktárhelyisé-geket tartok, így a nagy üzleti bér, berendezés és szem-élyzeti bér kiadásokat megtakarítom, áruimat tehát a legolcsóbban beosáthatom a t. vevőim rendelkezésére.

Megnyertem továbbá a hirneves **nagyváradi Adria** malom kizárólagos liszt elárúsítását eredeti árakban és abból állandóan nagy raktárt tartok.

Raktárim megtekintését és szives pártolást kérve

teljes tisztelettel

Friedman Lipót,

Hatvan-utca 35., az udvarban.

Pontos és szelid kiszolgálás. Tessék meggyőződést szerezni.

Legszebb férfi-divat ujdonságok.

Kalapok. Czilinderek.

Kittűnő szabású fehérműek. Elegáns nyakkendők. Sapkák.

Kesztyűk és Harisnyák feltűnő olcsó árban

FEKETE JAKAB

uri-divat üzletében Főter.

Világírhírű amerikai sár- és hó-
czipők egyedüli raktára.

Kovács Kálmán

és Társa

hentesüzlete és kivitele Debreczen, Tiszapalota.

**Debreczeni, kassai és prágai
sódarok naponkint kaphatók.**

Debreczeni és brassói szalámi.

Fehér sózott és sózatlan, valamint paprikás szalonna, zsir, füstölt hus, kolbasz-neműek és felvágottak minden nemei

a legfrissebb minőségben.

Hetenkint több ízben magyarosan és németesen készített izletes **HURKAFÉLEK.**

Pecsenyének és paprikásnak való

=== **GYENGE MALACZOK.** ===

Remekműü ujdonságok érkeztek

LÖFKOVITS ARTHUR

||| órás, ekszerész és vésnöki
műtermében. DEBRECZEN. |||

bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek

a naponta fölmerülő

gyógyszer-ujdonságok, hasonszenvi gyógyszerek,

kötszerek, szépitőszerek

legnagyobb raktára Debreczen és vidékére

Mihalovits J.

gyógyszertára s gyógyszerészeti laboratoriuma

Debreczenben,

Főpiacz 31. szám, a városházzal szemben.

Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet

Debreczen.

Olcsó kölesönöket nyújt
kényelmes visszafizetési
feltételek mellett, a köl-
csönök kamatai heten-
ként, a heti befizetésekkel
≡ együtt is fizethetők. ≡

60 krajczár

egy liter legfinomabb

anthracen-tenta.

Piacz-utca 12.

(Stenczinger-ház)

a papírkereskedésben.

Karácsonyi vásár, nagyszabású

maradék vásárral

egybekötve

rendkívül olcsó árak mellett!!!

BOSZNAY J. és TÁRSA

divatruházában DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCA 5.

Finom ruha- és kosztüm szövetek ezelőtt 4 és 5 frt,
most 1 frt, 1 frt 50 kr. — Francia delin mtre 47 kr.

— Jó mosó barchetek mtre 19 kr. Francia flanelék
mtre 39 és 57 kr. — 120 cm. széles ruhaszövetek

mre 25, 35 és 45 kr.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. ~ ~ ~ BUDAPEST. ~ ~ ~ DEBRECZEN.

Képviselő: Debreczen és Hajdumegye részére: LUKÁCS VILMOSNÁL, Hatvan-utca 5.

Márványozásoklap.
Műkö- és Czeméntárgyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átereszek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott kar-
mantyus és csőmőszőlt Cze-
mentesövek, Csatornázás.

Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a JOHN-féle kéménytoldó,

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.

≡ Pongrácz Géza ≡

papír gyáraként DEBRECZEN, „Bika”-szálló mellett:

legdivatosabb dobozos levél-papírok, vízfestészeti virág- és tájkép minták, legújabb francia sportképek, dr. Schönfeld-féle olajfestékek és vásznak; angol, svéd és solingeni zsebkések; helybeli és alkalmi képes levelezőlapok egyetilt nagy választékban.

Porcellán kályhák budweissi és honi gyártmányokban.

Cserépkályhák átrakásánál a fűtőképesség tetemes emelésére és a lakás gyors felmelegítésére a feltűnést keltő új találmányu **multiplikátor** betéteit felelősség mellett ajánlom.

Meidingi rendszerű, valamint multiplikátor-betéti köpenyes kályhák, acél és zománcozott köpenyyel.

Konyhák, magyar tornyos és francia rendszerben, valamint porcellán burkolatban.

Fürdőkádak horganylemezből, festve és fűtőkészülékek, valamint porcellán burkolattal.

Vas- és rézburtok legnagyobb raktára.

==== Legolcsóbb bevásárlási forrás. ====

Tóth Gyula Debreczen, Piacz-u. 20., 27.

Szolid árak!

Megerkeztek !!

Őszi és téli női kabátok és gallérok, férfi-öltönyök és téli kabátok, divatos barchetok és flanellek, legjobb minőségű vásznak jutányos árak mellett árusítanak

havi és heti részletfizetésre

Kohn Herman

áruháza Hatvan-u. 17.

Női kelmékben dus választék.

Czégre ügyelni!

Ruhafestő

és vegyszeti tisztító intézet

HABÉCZY

ANTAL

DEBRECZEN,
Széchenyi-utca 42-ik sz.
Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosoda!!!

Debreczen szab. kir. város könyvnyomdája

Városházépület. (Kossuth-utca.)

A modern teknika legújabb vívmányaival felszerelve, készít mindenféle nyomtatványokat a leg egyszerűbbtől a legdiszesebbig, jutányos ár mellett.

Meghívók, eljegyzési kártyák, üzleti nyomtatványok, körlevelek a legzűlésebben állítanak ki. — V i d é k i megrendeléseket pontosan eszközöl.

Tartós betűerősből készült tómonvényekkel helybeli és vidéki nyomdáknak, könyvkötőknek jutányos ár mellett a legrövidebb idő alatt szolgálatunk.

Sürgönczím: VÁROSI NYOMDA.
Telefon: 270. — Alapított 1561-ben.

KÓNYA LÁSZLÓ

órák, 14 év óta Debreczen szab. kir. város toronyórása

DEBRECZEN, KOSSUTH-UTCA, VÁROSHÁZ-EPÜLET.

Ajánlja a mai kor igényeinek megfelelő szolid berendezési óra üzletét és órajavító műhelyét.

Valódi svájci zsebrókat, láncokat, falit, inga, asztali, schotten és amerikai wecker órákat a legegyszerűbbtől a legfinomabb minőségig.

Mindenemű órák javítását és átalakítását gyorsan és jutányos árak mellett.

Régi arany- és ezüst-tárgyakat, vagy töredékeket legmagasabb árrát beváltak vagy decserélek.

Helybeli és vidéki megrendeléseket pontosan és lelkiismeretesen teljesíték.

A vidéki toronyórák készítését, javítását, ugyszintén járatok átalakítását pontosan, rövid idő alatt, teljes szakértelemmel készíti s azokról helyszíni szemle után terveztét, illetve költségjegyzéket ingyen szolgál.